

ਕਹਾਣੀ ਕੱਲੇ (ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ)

1. ਕੱਲੇ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ?

1936 ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਆਪਣਾ ਨਾਵਲ ਕਾਗਤਾਂ ਦੀ ਬੇੜੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਪੁੱਜਾ। ਹੱਥ ਤੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਐਤਕੀਂ ਉਸ ਨੇ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਰਮਣੀਕ ਥਾਂ ਮੈਕਲੇਡਗੰਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਗੁੰਮਨਾਮ ਜਿਹੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਦੇਸਤ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਏਹ ਪਈ ਕਿ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਮੁਟਿਆਰ ਜਿਹੀ ਸਫ਼ਾਈ ਸੇਵਿਕਾ ਕੱਲੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇ ਵੇਲੇ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦੀ, ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੜੀ-ਭੁਜੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀ ਢੀਠ ਤੇ ਮੂੰਹ ਫੱਟ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅੰਤ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਕੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉੱਥੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰੰਤੂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਭਾਰੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉੱਥੋਂ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਕੱਲੇ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਹ ਘਰ ਬੈਠਾ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ।

ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਲੇਖਕ ਜਦੋਂ ਆਰਾਮ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸਤ ਦੇ ਲਿਆਂਦੇ ਅੰਬ ਚੂਪ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੱਲੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਕੂੜਾ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕੱਲੇ ਦੇ ਕੜਕਣ ਤੇ ਖਿਆਲ ਆਇਆ

ਕਿ ਉਹ ਗਿਟਕਾਂ ਅਤੇ ਛਿੱਲੜਾਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕਦਮ ਗਿਟਕਾਂ ਤੇ ਛਿੱਲੜਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, "ਬੜੀ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਬਹਿਨ, ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਪਰਦੇਸੀ ਹੂੰ, ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।"

ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕੱਲੇ ਉਸ ਦੀ ਬੁਰੀ ਬਾਬ ਕਰੇਗੀ, ਪਰ ਲੇਖਕ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੂੰਹੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਹ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾ ਕਰੇ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਝ ਕੇ ਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਕੇ ਚਲੀ ਗਈ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਕੱਲੇ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਅੱਗਾ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲੀ ਦਾ ਗੰਦ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ। ਇੱਧਰੋਂ ਵਿਹਲੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ 'ਦਾਦਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕੂੜੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਦਾਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਜ਼ਰਾ ਐਖ ਹੋਈ। ਉਸ ਦਿਨ ਕੱਲੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਢਾ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਦੇਖਿਆ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਕੰਮ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਲੈਣ ਆਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਆਨਾ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਸੁੱਟਿਆ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਲਚਣ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇੱਕ ਆਨਾ ਹੋਰ ਉਸ ਵੱਲ ਸੁੱਟਿਆ ਪਰੰਤੂ ਕੱਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਲਾਲਚੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਕੋਸਿਆ। ਜਦੋਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੰਗਦਿਆ-ਸੰਗਦਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਉਸ ਨੂੰ 'ਬਹਿਨ' ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਕੱਲੇ ਦੇ ਇਸ ਵਾਕ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੱਲੇ ਲਈ ਜੋ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ ਉਹ ਸਾਰੀ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਉਹ ਮੀਂਹ ਵਿੱਚ ਭਿੱਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਅੱਗੇ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਝਿਜਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਛੱਤ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਚੋਕਸੀ ਨਾਲ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਟੱਪੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਬੰਗਾਲਣ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਬੰਗਲਾ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ 'ਦਾਦਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਿੱਜਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਰਤਨਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਦਾਦਾ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਇੱਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਬਹੁਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਕੱਲੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਲੇਖਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੇਖਕ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਲੜਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਮੀਂਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੱਲੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਚਲੀ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਥਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੱਲੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀ। ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਉਹ ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਤੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੰਦੀ।

ਇਕ ਨਾਵਲ ਦਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੱਲੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੱਲੇ ਘਬਰਾ ਗਈ। ਉਹ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਫੇਰ ਆਵੇਗਾ ? ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਆਪਣਾ ਸਾਮਾਨ ਬੰਨਦਿਆਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਵੱਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਕੱਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗੀ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਆਈ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕੁੱਲੀ ਤੋਂ ਸਾਮਾਨ ਚੁਕਵਾ ਕੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਮੋਟਰ ਤੁਰਨ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸੜਕ ਵੱਲ ਕੱਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਅੰਤ ਉਹ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ। ਬੱਸ ਸਟਾਰਟ ਹੋ ਗਈ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਟੇਕਰੀ ਚੁੱਕੀ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਕੱਲੇ ਦਿਸੀ। ਲੇਖਕ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਰੁਕਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਬੱਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕੱਲੇ ਕੋਲੋਂ ਟੇਕਰੀ ਫੜੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਅੰਬ ਲਿਆਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅੰਬਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਲਵੇਗਾ ? ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਭੇਟ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਖਿੜ ਗਈ।

ਲੇਖਕ ਨੇ ਟੇਕਰੀ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਰਖਵਾਈ ਅਤੇ ਕੱਲੇ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਕੇ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਰਤ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੱਲੇ ਭਰਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨੀ ਬੱਸ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ

2. “ਪਰ ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਅੰਬਾਂਕੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕਦੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ।” ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਸੋਚਿਆ ?

ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਰਮਣੀਕ ਥਾਂ ਮੈਕਲੇਡਗੰਜ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡੇਰਾ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਔਤਕੀ ਜੇਬ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਨਾਵਲ ਘਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਸੀ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਨਾਵਲ ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ, ਜੇ ਉੱਥੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀ ਰਮਣੀਕ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

3. ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਐਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ?

ਇਸ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲੀ ਐਕੜ ਤਾਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਆਈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਪੈਸੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਆਪਣੀ ਮਨਪਸੰਦ ਥਾਂ ਮੈਕਲੇਡਗੰਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ

ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਗੁੰਮਨਾਮ ਜਿਹੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਦੇਸਤ ਦੇ ਘਰ ਡੇਰਾ ਲਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਦੂਜੀ ਐਕੜ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਫ਼ਾਈ-ਸੇਵਕਾ ਬੜੀ ਕੁਰੱਖਤ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇਖੋਰ ਸੀ। ਉਹ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲਾਈ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੁਹੱਲੇ ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

4. “ਬੜੀ ਭੂਲ ਹੂਈ ਬਹਿਨ, ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ। ਪਰਦੇਸੀ ਹੂੰ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰਹਾ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੱਲੇ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਿਆ ?

ਲੇਖਕ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੱਲੇ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਪਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅੰਬ ਚੂਪ ਕੇ ਗਿਟਕਾਂ ਤੇ ਛਿੱਲੜਾਂ ਬੁਹਿਓਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕੜਕ ਕੇ ਪਈ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਦਮ ਪਿਘਲ ਕੇ ਮੋਮ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਗਿਟਕਾਂ ਤੇ ਛਿੱਲੜ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਇਹ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੂਹੇ ਦਾ ਅੱਗਾ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਅੱਗਾ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲੀ ਦਾ ਗੰਦ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਭਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਕੱਲੇ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

5. ਲੇਖਕ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਲੇ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ ?

ਲੇਖਕ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਲੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲਾਈ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੜੀ-ਭੁੱਜੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਚਿਆਂ ਖਾ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਬੋਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਗਲੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਵੀ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਲਈ ‘ਹੱਡ ਹਰਾਮ’, ‘ਐਂਤਰੀ’ ਤੇ ‘ਰੰਡੀ’ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੀਆਂ। ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਬੋਲੇ, ਚਿਲਾਵੇ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੀਆਂ ਤਿਊੜੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਖਾ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਜੇ ਕੁਝ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਦੀ ਸੀ।

6. ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕੱਲੇ ਲਾਲਚੀ ਕਿਉਂ ਜਾਪੀ ?

ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕੱਲੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲਾਲਚੀ ਜਾਪੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਆਨਾ ਸੁੱਟਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਲੇਖਕ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਪਰੇ ਹਟਾ ਲਈ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਹ ਲਾਲਚਣ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਇੰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਵੱਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਨਾ ਸੁੱਟਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੱਕੀ ਲਾਲਚਣ ਹੈ।

7. ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਕੱਲੇ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ?

ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਕੱਲੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਹਰ ਮੀਂਹ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਝਾੜੂ ਤੇ ਛਾਬਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਕੰਮ ਲਈ ਚਲੀ ਗਈ।

8. ਕੱਲੇ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਸੋਗਾਤ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਉਂ ?

ਕੱਲੇ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਟੇਕਰੀ ਸੋਗਾਤ ਵਜੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਇਹ ਅੰਬ ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1. ਕੱਲੇ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਹੈ ?

ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ

2. ਕੱਲੇ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਕਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ?

1936

3. ਲੇਖਕ ਕਿਹੜਾ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ?

ਕਾਗਤਾਂ ਦੀ ਬੇੜੀ

4. ਕੱਲੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੇ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਐਖਾ ਕੀਤਾ ?

ਦਾਦਾ

5. ਕੱਲੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ ?

ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ

6. ਕੱਲੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਉੱਤੇ ਲੇਖਕ ਲਈ ਕੀ ਸੁਗਾਤ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ?

ਅੰਬਾਂ ਦੀ ਟੇਕਰੀ

ਤਿਆਰ ਕਰਤਾ

ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਸਟਰ

ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਭਿੰਡੀ ਐਲਖ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)